

Mesečni izveštaj o ljudskim pravima migranata, izbeglica i tražilaca azila u Srbiji i Makedoniji

Ovaj izveštaj ima za cilj da predstavi trenutnu situaciju u vezi sa poštovanjem ljudskih prava i sloboda migranata, izbeglica i tražilaca azila koji prolaze kroz, ili borave u Srbiji i Makedoniji. Podaci u ovom izveštaju su dobijeni od 24 organizacije civilnog društva iz Srbije i Makedonije, u okviru mreže Pomoć na putu.

Situacija u Srbiji

U poslednjih nedelju dana u Miksalištu dnevno boravi između 70 i 100 migranata, dok je u parku kod Ekonomskog fakulteta broj znatno veći. Najviše ih je iz Avganistana i Irana, pa iz Pakistana i Iraka. Migranti koji su tek stigli u Infoparku mogu dobiti jedan obrok, koristiti kompjutere i zajednički prostor za odmor.

I dalje se beleži porast broja izbeglica koji dolaze u Srbiju, posebno maloletnika bez pratnje čiji je broj dostigao 600. Svi koji se prijave kao maloletnici upućuju se na razgovor sa socijalnim radnicima, a po registraciji upućuju u prihvatni centar. Uvedeno je nekoliko promena u vezi sa zaštitom maloletnika bez pratnje. Sporazumom između Ministarstva unutrašnjih poslova, Komesarijata za izbeglice i migracije i Centra za socijalni rad, svi maloletnici bez pratnje stariji od 14 godina upućuju se u azilni centar Sjenica umesto u Krnjaču gde su do sada upućivani. Maloletnici koji imaju 14 godina ili manje biće upućivani u azilni centar Krnjača. Planirano je da se maloletnici stariji od 14 godina, koji su bili smešteni u Krnjači, premeste u Sjenicu.

U ovom periodu je ukinut bezvizni režim za građane Irana. Očekivalo se da će ova odluka uticati na smanjenje broja tražilaca azila poreklom iz Irana, međutim, sudeći po posetama Miksalištu i raspitivanju Iranaca za postupak azila, broj tražilaca azila poreklom iz Irana se za sada ne menja.

Sve više migranata iz Irana aplicira za dobrovoljni povratak u zemlju porekla preko IOM-a, jer su uvideli da je veoma teško preći granicu bez krijumčara i velike sume novca: *“Bio sam svuda, vraćali me nazad, pokušao sam da ostanem ali nisam uspeo. Umoran sam, sada želim samo da se vratim kući.”*

Velikom broju migranata i dalje nije jasno koja sve prava i beneficije dobijaju ukoliko dobiju azil u Srbiji i ukoliko uopšte uđu u proceduru. Najveći broj pitanja koja postavljaju odnose se na tu oblast, kao i na konkretne stvari kao

što su da li postoji mogućnost da žive u privatnom smeštaju, da li dobijaju finansijsku pomoć, od koga, u kom iznosu i slično. Nekoliko korisnika je rešeno da zatraži azil u Srbiji, ali imaju nedoumicu kog pravnog zastupnika da izaberu.

U pogledu primene novog Zakona o azilu i privremenoj zaštiti zabeleženo je pozitivno iskustvo sa dvoje tražilaca azila. Oni su kao tražioci azila registrovani u Vranju, gde su boravili u prihvatnom centru. Nakon registracije su dobili uput za Banju Koviljaču, gde su i otišli. U zakonskom roku su u Centar za azil u Banji Koviljači došli službenici Kancelarije za azil i omogućili im podnošenje zahteva za azil.

Broj izbeglica i migranata u Srbiji se blago povećao u oktobru i bio je **3.919** krajem meseca (podaci UNHCR-a, 28.10.2018.). Većina (89%) je smeštena u tranzitno-prihvatnim i azilnim centrima, dok se ostali nalaze u Beogradu ili u pograničnim područjima sa BiH, Hrvatskom i Mađarskom.

UNHCR je zabeležio oko 2,000 novih dolazaka u toku oktobra. Međutim, zbog istovremenih odlazaka iz zemlje, ukupan broj izbeglica i migranata se nije značajno promenio.

Smeštaj u prihvatnim i centrima za azil

U prihvatnim centrima mnogi migranti, zbog lepog vremena, provode dane van svojih soba, u dvorištu. Većina mladih nema šta da radi. Uočava se pasivnost u kampu dok su deca u školi. Uglavnom sede u grupicama, i da te grupice se ne mešaju mnogo, čak se ni mala deca ne igraju sa decom van svoje grupe. Generalno vlada depresivna atmosfera; raspoloženi su jedino mlađi koji pohađaju školu - deca i tinejdžeri.

Povećan je i nivo razdražljivosti, svadljivosti i netrpeljivosti među korisnicima. Popustile su mentalne kočnice koje bi ih sprečile da se agresivnije raspravljaju među sobom, ni najmanja sitnica se više ne toleriše susedima u kampu. Ove razmirice ipak ne dovode do većih incidenata, ali primetna je promena u ponašanju i emotivnim reakcijama stanovnika centara. Teme ilegalnog prelaska preko Bosanske rute i konačnog zatvaranja Mađarske granice su i dalje aktuelne među izbegličkom populacijom. Čini

„Količine hrane nisu dovoljne za nas. Pitajte koga hoćete u kampu, ali jednostavno ničega nema dovoljno- ni hrane, ni odeće, ni kozmetike, ali naročito odeće“
- Migrant iz Avganistana (30)

„Jedino što nam je u ovom trenutku potrebno jeste mala pomoć u vidu onog novca koji smo dobijali na karticama. Tada nisam brinuo da li ćemo da dobijemo nešto ili ne, jednostavno sam mogao sam sebi da kupim taj glupi žilet da se obrijem i nešto od kozmetike. Znaš, čisto te sitne stvari“
- Maloletnik bez pratnje iz Avganistana (16)

„Shvatio sam da je ovo dobra zemlja za mene, da sam već dve godine izgubio čekajući da mi se situacija razreši. Ne želim više ništa da čekam i gubim vreme, želim da se skrasim i otpočnem svoj život.“

- Maloletnik bez pratnje iz Avganistana (17)

„Još uvek razmišljam kom pravnom zastupniku da se obratim, ne znam koga da izaberem. Hoću da izaberem onog ko je najbolji za mene i ko će se zaista truditi, a ne pružati podršku samo na papiru.“ - Migrant iz Avganistana (19)

„Jedan mi kaže da ostanem ovde, da ću brzo dobiti papire i posao jer znam engleski jezik, drugi mi kažu da je procedura spora, da je vrlo neizvestan ishod... Ne znam kome da verujem.“
K.S. (24)

se da izbeglice nikada nisu bile više zbunjene šta im je činiti, kao što su u ovom trenutku. Dobijaju različite informacije o situaciji u Bosni, gotovo ni jedna nije ni do kraja proverena niti optimistična, mnogi su ostali bez izvora finansiranja, a upoznati su i sa postupkom dobijanja azila u Srbiji i proceduri koja je dugačka i krajnje neizvesna. Koju god opciju da uzmu u obzir i razmatranje, ne očekuju uspeh. Pored toga, svaka porodica ili pojedinac ima neke lične probleme koje želi da rešava, što ukazuje da im se život ipak odvija i unutar kampa i da povrhu svega nisu odustali, nego pokušavaju da makar na ličnom ili porodičnom mikro nivou održavaju (ili uspostave) ravnotežu.

Izbeglice i migranti izjavljuju da osećaju nedostatak svega - hrane, odeće, kozmetike. Za hranu izjavljuju da je količinski nema dovoljno, a da im najviše fali odeća.

Migrantska deca u školama

Većina škola koje rade sa decom migrantima ili postoji mogućnost da će primiti učenike migrante je dodatno finansijski podržana. Za decu uzrasta od pet i po do šest i po godina, koja borave u prihvatnim centrima za migrante u Srbiji, od ove školske godine prvi put počinje obavezni pripremni predškolski program. U programu je 38 od ukupno 333 dece koja su već raspoređena u osnovne škole.

Nejednak pristup časovima značajno utiče na kvalitet obrazovanja. Razlog za kraći period proveden u školi je negde logistički, a negde bi mentori trebalo da rade sa školama na optimizaciji rasporeda. Komesarijat je obezbedio učine za decu a takođe su u većini škola prisutni i pratioci dece. I dalje je vrlo ograničen pristup srednjim školama i potrebno je mnogo više raditi na motivaciji za školovanje, jer je apsentizam veliki.

Postoji doba saradnja nadležnih institucija. KIRS i Ministarstvo su u redovnoj komunikaciji i nastoje da, osim pristupa, obezbede i kvalitet obrazovanja za decu migrante. Na nivou škola očigledne su razlike u odnosu na osetljivost škola za inkluzivni pristup i pristup obrazovanju dece migranata. Neophodno bi bilo umrežavanje ovakvih škola, zbog prenosa dobrih praksi ali i lakšeg ujedinjavanja nastave za decu migrante.

Situacija u Makedoniji

Dva tranzitna centra u Makedoniji i dalje rade i služe za izbeglice i migrante koji prolaze kroz zemlju. Izbeglice, kao i nacionalne vlasti, i dalje smatraju da je Makedonija tranzitna zemlja a ne konačna destinacija. Novi migranti dolaze u manjim grupama, uglavnom su u pitanju muškarci ili porodice. Većina koja stiže u centre za smeštaj je ugrožena i izložena različitim rizicima kao što su nasilje, trauma, krijumčarenje, trgovina ljudima, mučenje i zlostavljanje.

Trend prolaska relativno velikog broja izbeglica i migranata nelegalnim rutama se nastavlja. U oktobru je registrovano 3.364 ilegalnih migranata, prema podacima Crvenog krsta Makedonije. Od ukupnog broja, 1.235 ilegalnih migranata je otkriveno u blizini područja Lojane, Vaksince i Lipkovo, dok je kod Gevgelije zabilježeno 2.129 migranata. Od toga, 2.724 su bili muškarci, a 394 žene i 200 maloletnika, od kojih većina iz Irana, Avganistana i Pakistana, a ostali iz Indije, Šri Lanke, Alžira i Iraka.

Mobilni timovi Crvenog krsta i timovi drugih organizacija civilnog društva su prisutni u blizini migrantskih ruta i pokušavaju da pruže pomoć migrantima koje nađu na putu. NVO radnici na terenu na oba mesta uveravaju ilegalne migrante da idu u obližnji tranzitni centar kako bi dobili odgovarajuće sklonište, hranu, vodu, medicinsku zaštitu i kako bi se odmorili.

Povećano je kretanje iz Srbije u Makedoniju, gde su neki od migranata dobrovoljno napustili centre za smeštaj, a neki su prisilno vraćeni od strane srpskih policijskih snaga. Prema izveštajima terenskih posmatrača, većina ide prema Grčkoj i ne planira da ostane u Makedoniji.

Izveštaji policije o slučajevima krijumčarenja i trgovine migrantima zabeleženi su i u oktobru. Tokom ovog meseca, MUP je objavio 10 izveštaja o krijumčarenju i trgovini ljudima sa 98 žrtava migranata. Od 10 izveštaja, MUP je podneo 2 krivične prijave protiv dva krijumčara Javnom tužilaštvu.

PREPORUKE

Za Srbiju:

- Potrebno je nastaviti napore kako bi se osiguralo poštovanje prava na azil i pristup postupku, te efikasan postupak azila i zaštite za osobe kojima je potrebna međunarodna zaštita.
- Adekvatnu zaštitu treba pružiti i onim izbeglicama i migranatima izvan sistema, koji nisu registrovani i smešteni, na način koji će im omogućiti da ostvare svoja osnovna prava.
- Sprečavanje krijumčarenja i trgovine ljudima ostaje visoko na listi prioriteta, uz zalaganje za sprečavanje maltretiranja izbeglica i migranata od strane vlasti ili civila duž izbegličke rute.
- Za efikasno pružanje sveobuhvatne pomoći potrebna je koordinacija aktivnosti između organizacija civilnog društva i pružalaca usluga iz javnog sektora. Izvodljivost i uticaj aktivnosti dostižu maksimum ukoliko su koordinisane između svih ključnih aktera.
- Od velike su važnosti aktivnosti informisanja, povezivanja, upoznavanja i interkulturalne razmene kako bi se premostila distanca između lokalne i izbegličke zajednice. U kontekstu početka školske godine, važno je informisati i saradivati sa roditeljima lokalne dece i dece izbeglica radi bolje pripreme i sprečavanja nerazumevanja, predrasuda i straha.
- Osnovna ljudska prava i slobode izbeglica i migranata treba da budu promovisana, poštovana i zaštićena u svakom trenutku, od strane svih institucija i građana.
- Potrebno je uložiti napore da se diskriminacija prema migrantima spreči i da se u slučajevima dokazane diskriminacije adekvatno reaguje kako se ona ne bi ponavljala.
- Postoji velika potreba u prihvatnim i centrima za azil da se organizuje slobodno vreme i obezbede okupacione, rekreativne i druge aktivnosti za migrante.

Za Makedoniju:

- Izbeglice koje su žrtve krijumčarenja ne smeju se držati u pritvoru u Prijemnom centru za strance u Skoplju kao svedoci u krivičnom postupku.
- Relevantne institucije moraju biti uključene u otkrivanje i zaštitu migranata koji prolaze kroz neregularne rute u zemlji.
- Potrebno je razmotriti uslove u smeštajnim objektima u odnosu na sve veći broj migranata koji prolaze kroz prihvatne centre.

This project is funded by the European Union

Ova publikacija je pripremljena uz finansijsku podršku Evropske unije, u okviru projekta "Pomoć na putu - podrška zaštiti ljudskih prava migranata koji prolaze kroz Makedoniju i Srbiju". Sadržaj ove publikacije je isključivo odgovornost Fondacije Ana i Vlade Divac, i ne predstavlja nužno stavove Evropske unije.

Projekat realizuju:

